

AKSENT

ET MAGASIN FRA IOGT I NORGE - NR 2 - 2022 //

- SATSER PÅ 100 ÅR TIL MED VINMONOPOL

sier direktør Elisabeth Hunger

- VIL VÆRE TYDELIG

Inger Lise Hansen generalsekretær i Actis

UNGDOM TRENGER MER KUNNSKAP OM CANNABIS

Konklusjon i ny undersøkelse

9 771890 255009

LEDEREN //

HURRA FOR POLET!

Det hender folk er overrasket over at IOGT liker Vinmonopolet der varer som skader mange menneskeliv blir solgt i delikate og forlokkende lokaler.

Vi feirer i år 100 år med statlig monopol på salg av alkohol, og IOGT er en av de sterkeste støttespillerne for at ordningen har bestått og for at den skal bestå i nye 100 år.

Begrenser alkoholskadene

Vinmonopolet er samfunnets viktigste virkemiddel for å sikre ansvarlig salg av alkohol. Polene bidrar til å øke terskelen for å kjøpe alkohol med begrensede utsalgssteder, kortere åpningstider og med gode alderskontroller. Polet gjør en god innsats også for å fremme alkoholfrie drikker. Forskerne er tydelige på at alkoholskadene ville øke betraktelig om polet ble avvirket.

Polet truet

Polet er truet. Av taxfreeordningen, av at produsenter kan selge cider opp til 22 prosent alkohol fra eget utsalgssted og utvidede åpningstider. Flere politiske partier trykker på for å få sterkere øl eller vin ut i dagligvarebutikkene, eller for å avvikle hele polet.

Vinmonopolet selv står i en utfordrende spagat mellom å ha attraktive og sørvorienterte butikker som gjør at folk flest støtter opp om polet, og samtidig bidra til at folk bruker mindre alkohol.

Den norske målsetningen om å redusere alkoholforbruket gjør det viktig å kjempe for at Vinmonopolet består som ansvarlig og populær aktør. Det heier vi på!

Hanne Cecilie Widnes
Generalsekretær IOGT

Unni Kristiansen og Kari Solheim koser seg på 17.maitreff i Torggata.

17. MAI I IOGT-HUSET

Denne våren har vi omsider kunnet samles igjen, og i Oslo tok området opp en gammel tradisjon og inviterte alle til IOGT-kafè i Torggata 1 på 17. mai. Litt over 100 medlemmer med familie og venner var innom i løpet av dagen og spiste kake, tok seg pause fra toget utenfor og ikke minst hadde mulighet til å gå på toalettet.

Mona Svartås i IOGT Oslo og Akershus, som med gode hjelpere, stod for arrangementet, var godt fornøyd med oppmøtet, og satser på at dette blir en tradisjon fremover. IOGT-huset i Torggata 1 er oppe alle hverdager fra 14.00 – 17.00, og inviterer alle medlemmer som er i Oslo til å komme innom.

ST. HANS PÅ KIRKEVIK

For mange IOGTere startet sommeren St.hans på Juventes feriested, Kirkevik, på Nesodden. Med nesten 140 påmeldte, godt vær det meste av kvelden, musikk, grillpølser og is ble festen komplett. Yngste deltaker på festen var 3 år og eldste var 94 år – og begge koste seg like mye. Hyggelig med en fest der vi møtes på tvers av generasjoner og organisasjoner og alle har det fint.

God stemning på St. Hans

AKSENT
Medlemsblad for IOGT i Norge
Torggt. 1, 0181 Oslo // Telefon: 23 21 45 80 // E-post: iogt@iogt.no

UTGITT AV: Akademisk forlag, Haugesund // ANSVARLIG REDAKTØR: Hanne Cecilie Widnes // ANNONSESALG: Kåre Nesheim, tlf 952 74 241 // REDAKSJON: IOGTs sentralkontor // GRAFISK PRODUKSJON OG TRYKK: H.B.O Novaprint - hbo.no // FORSIDEFOTO: // OPPLAG: ca 3000 stk //

ISSN 1890-2553

Kristine Gustavsen, som også er leder for IOGT Region Øst, med nylagde fredsduer.

NYTT LIV I GAMLE FREDSDUER

Kristine Gustavsen er en aktiv og synlig lokalpolitiker i Sarpsborg, og mye av hennes samfunnsengasjement begynte med FORUT tidlig på åttitallet.

-Jeg husker godt at vi var med på aksjonen «Te for 10» i regi av FORUT. Det var en aksjon der vi solgte små te-pakker til inntekt for solidaritetsarbeid på Sri Lanka. Verden trenger engasjement og samarbeid som skaper utvikling for alle, sier Kristine.

Men hva med disse gamle duene?

- Jo, jeg husket altså på noen gamle fredsdue-pins fra FORUT. Heldigvis fantes fortsatt noen av disse på lager. Med silkebånd i gult og blått lagde jeg enkelt og greit jakkemerker som viste solidaritet med folk i Ukraina. Jeg har også laget jakkemerker med Pride-fargene, slik at duene fra FORUT kan markere solidaritet med flere grupper av mennesker. Vi kaller dette «FORUTs solidaritetsdue», og jeg oppfordrer alle

til å vippse inn noen kroner i støtte til FORUT når de får disse sløyfene av meg i Sarpsborg, forteller Kristine.

Nye kontakter, nye muligheter

Hele lageret av gamle duer er nå reservert gjenbruksprosjektet til Kristine i Sarpsborg.

-LO har allerede betalt for flere sløyfer, og nå går turen min videre til det lokale næringslivet i Sarpsborg og omegn. Det er ganske enkelt ingen grunn til at ikke mange kan gå med disse sløyfene sommeren 2022! Kanskje er dette starten på en ny FORUT-aksjon, som en fornyelse av «Te for ti»? Idèen om solidaritet og samhold er alltid aktuell, og på denne måten får vi også vist fram viktig FORUT-innsats, sier alltid engasjerte Kristine.

(Skrevet av Ingvar Midthun, først publisert i FORUT-nytt. Foto: Kari Mikalsen)

HELSEKOMITEEN PÅ SAMMEN-SENTERET

IOGT har nær kontakt med politikere, både lokalt og sentralt. Og det er viktig at de kjenner til våre tiltak. I vår var vi derfor glade for å hilse Stortingets Helse- og omsorgskomite til Sammen-senteret vårt på Laksevåg. Daglig leder Sissel Jenssen Østrem og fagsjef Grethe Reinhardtsen fikk presentert arbeidet og senteret, og komiteen hadde et godt møte både med brukerne av senteret og frivillige.

Det var en interessert gruppe politikere, som stilte mange gode spørsmål og tok seg god tid i samtale med brukere, frivillige og ansatte.

Helsekomiteen får omvisning på senteret

- VIL VÆRE TYDELIG

- Actis må være tydelig på hva vi mener. - Vi må unngå å gå i forsvarsposisjon, sier ny generalsekretær Inger Lise Hansen.

Inger Lise Hansen gikk inn i jobben // som generalsekretær i Actis i januar

AV JAN TORE EVENSEN

- Det er viktig at vi retter blikket mot felles mål, sier generalsekretær i Actis, Inger Lise Hansen, på spørsmålet om hvordan hun ser for seg Actis fremover. - En blir sterkere når man føler at det

er flere som heier på deg. Jeg håper at vi kan bidra med at vi kan være det brede fellesskapet på rusfeltet.

Engasjementet for ruspolitikk har alltid vært der, også i perioden hvor hun drev politikk aktivt. - Når man driver politikk er man jo engasjert i mange felter, men jeg opplever nok at dette er et felt

som har mange ulike nivåer, og som har stor betydning for noen av de mest sårbare menneskene i landet vårt.

Det er dessverre et fagområde som blir stadig viktigere, forteller hun.

Spennende å jobbe i paraplyorganisasjon

- Så er det ekstra spennende å få jobbe i en paraplyorganisasjon. Det er noe som trigger meg - å få møte mennesker og organisasjonskulturer, lære og finne ut av hvordan vi tenker forskjellig, men også kunne samarbeide på tvers. Det er ekstra spennende. Noen av organisasjonene i Actis har en lang historie, som dere i IOGT, andre er opprettet de siste par årene. Noen arbeider med behandling, andre med forebygging. De ulike rollene er det viktig å verdsette og anerkjenne. Og står vi sammen fremstår vi med stor tyngde. For Actis blir det en spesiell oppgave også å løfte frem innspill fra de små organisasjonene som har liten kapasitet til å gjøre dette selv.

Tilbake i politikken

Til Actis kommer hun fra jobben som kommunikasjonssjef i Horten kommune, men bedre kjent er hun nok fra sitt politiske arbeid både som leder i KrfU og nestleder i Krf. Et arbeid som tok slutt i 2011. Hansen mener det er erfaringer som er gode å ta med seg i den nye jobben. - Har man drevet med politikk forstår man bedre hvordan politikk både formes og utformes, hvordan de politiske debattene foregår både innen partiene og mellom partiene, sier hun.

- *Hvordan er det å komme tilbake i politikken?*

- Når man har et samfunnsengasjement

i bunn så slutter man jo ikke med det. Men man kan jobbe med det fra ulike vinkler, og dette er en annen arena enn jeg har vært på tidligere. Dessuten er det hyggelig å treffe folk man ikke har truffet på en stund.

Må kunne lytte

Som andre som kommer inn på rusfeltet har hun også notert seg at temperaturen i debatten kan være hard, særlig når vi kommer inn på narkotikapolitikken. - Rusdebatten er et område som har store motsetninger som jeg føler innimellom kan bli oppfattet å være større enn de egentlig er. Man får harde konfrontasjoner som ikke tjener saken. På alle slike uenighetsområder er det viktig å forsøke å lytte og skape mest mulig dialog. Det betyr ikke at vi nødvendigvis alle skal være enige, men at vi i hvert fall kan være enige om å forsøke å forstå hverandre bedre.

Som eksempel nevner hun debatten om Solberg-regjeringens rusreformforslag. - Det er bred enighet om at de som er rusavhengige ikke skal straffes, men få helsehjelp. I praksis er det også det som har vært tilfelle de siste årene. Likevel får man inntrykk av at dette ikke er tilfelle når man følger debatten, hvor det som blir sagt blir vridd og vrent på. Det er litt trist om vi ikke klarer å være fine med hverandre, og klare å diskutere sak og ikke person. Det er en av grunnen til at flere trekker seg ut av debatten, man orker ikke det personlige trykket.

Actis bidrag her mener hun skal være at man er tydelig på hva man selv mener, og ikke la seg styre av alle meldinger som kommer inn. - Vi må unngå å gå i forsvarsposisjon hele veien, konstaterer hun.

Målene for arbeidet fremover er klare. - For det første må vi få en sterkere anerkjennelse av betydningen av det forebyggende arbeidet blant barn og unge, og at vi klarere ser betydningen av rollen foreldre og fritidstilbud spiller. Så må vi få til en rusbehandling som er individuelt tilpasset, og som tar vare på bredden i behandlingstilbud. Og for det tredje ønsker vi lovfestet ettervern.

Valgt å ikke drikke alkohol

Selv har hun valgt å ikke drikke alkohol, og hun tror at det fortsatt er behov for organisasjoner som IOGT. - Jeg ser jo at mange unge folk i dag tar et standpunkt om at det er helt greit å ikke drikke alkohol. Mye handler kanskje om et sterkere fokus på helse. Vi vet at det ikke finnes noen nedre grense uten risiko. Flere ser også at en hvit måned eller et hvitt halvår eller en hvit fredag kan være positivt. Så det er en større aksept for det. Men fortsatt er det nok slik at det å velge å aldri drikke alkohol for mange virker litt rart. Det er ikke overraskende når forventningene både i vennegjenger og i samfunnet er så store som de er. Da blir det å ha de rusfrie møteplassene så ekstremt viktig, og ikke minst er det bra å ha organisasjoner som er klare på sitt rusfrie ståsted.

- Jeg tror mange undervurderer hvordan alkohol påvirker ulike sosiale lag der det er mange barn tilstede. For mange blir det vanskelig. Vi trenger påminnelser av typen at julen er barnas høytid og 17. mai er barnas dag. Under pandemien så vi at noen barn kom tettere inn på foreldres alkoholbruk. Kanskje bidro det til at forbruket ikke ble så høyt som ellers ville være, men det er et ansvar barn ikke skal ha. Hun mener IOGT har en viktig rolle å spille for å øke bevisstheten om dette. Viktig er også å få på plass innholdsmerking og helseadvarsler på flaskene. - Da vil det kanskje bli flere debatter rundt middagsbordet eller i selskapene. Få flere til å tenke at de dropper å åpne den siste vinflasken fordi de egentlig har fått nok nå.

Forventninger til reform fra regjeringen

En viktig sak som står foran oss er den ventede forebyggings- og behandlingsreformen til regjeringen. Den kommer en gang til neste år. - Vi har forventninger om at den skal peke på bredden i arbeidet, sier Hansen.

- Rusreformforslaget fra Solberg-regjeringen var bare en smal bit av det. I det nye forslaget forventer vi å se sterkere fokus på forebygging - at man ser og tar på alvor det å bygge opp trygge,

gode oppvekstmiljøer og at unge også får god kunnskap. Nyeste cannabisundersøkelse som kom fra FHI viste at det åpenbart er for liten kunnskap. Da blir det vanskelig å ta informerte valg.

- Ungdom som strever med rus trenger også å ha en minstestandard for hva skal tilbud de skal få. I dag har vi opplegg med ruskontrakter som har et godt og systematisk samtaletilbud. Men også opplegg der den helsefaglige oppfølgingen bare er samtalen fra og til toalettet for å ta urinprøve. Det er altfor dårlig. Vi trenger å få gode samtaler for å avdekke hva som må arbeides videre med. Det samme gjelder for rusforebygging i skolene hvor vi burde ha nasjonale standarder. Igjen - i noen skoler er de kjempeflinke, men det er veldig opp til læreren. Han tror at de voksne ofte kan være litt naive, at vi tror ungdommene tester ut rus senere enn de faktisk gjør. - Vi må ta problemstillingene før det blir aktuelt. Hvis du ikke har hatt mulighet til å forberede deg før du blir konfrontert med det i vennegjengen blir det utfordrende.

Tåler litt uenighet

Stort sett er det bred enighet om sakene i Actis, men i spørsmålet om rusreform falt organisasjonene ned på litt ulike standpunkt. Hun mener at man må tåle en viss uenighet. - Vi kan godt ha diskusjoner, bryne oss på hverandre. Og så er det ikke alle saker vi trenger et flertallsvedtak heller. Noen ganger kan det være riktig for Actis å ikke ta stilling om det er stor uenighet blant medlemsorganisasjonene.

Hun opplever at Actis har et godt omdømme for å være en seriøs og kunnskapsrik debattaktør med høyt kunnskapsnivå både i sekretariatet og i organisasjonene. Om Actis burde være mer provoserende vil hun ikke si noe om ennå. - Her må jeg nok bli bedre kjent med organisasjonene. Vi kan sikker være mer utfordrende på noen områder, men de er viktig å tenke strategisk og ha en klok vurdering av hvordan vi i så fall skal være der. Dette skal være et fellesprosjekt.

Promenaden AS

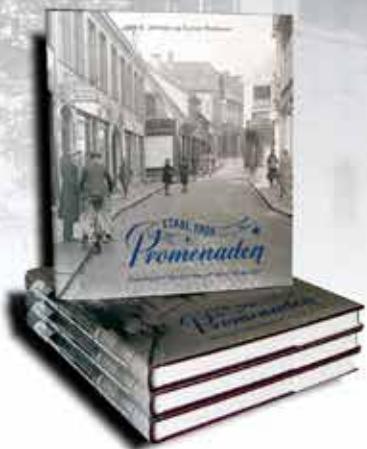
Promenaden AS ble etablert i 1909 og drev restaurant i Kirkegaten 20 i Stavanger.

Restaurantdriften opphørte i åttiårene, men selskapet fortsatte virksomheten som eiendomsselskap.

Promenaden AS eier tre forretningsbygg i Stavanger sentrum. Disse leies ut til butikker og kontorer.

En betydelig andel av overskuddet deles årlig ut til organisasjoner og institusjoner som arbeider mot rus, særlig blant ungdom.

Selskapet har gitt ut flere bøker om avholdsbevegelsens virksomhet i Stavanger.

Selskapets medarbeidere i restaurantlokalet tidlig på nittenhundretallet

FOTO: Hilde Lillejord

INFLUENSERE FREMMER ALKOHOLBRUK

Influensere er ikke lenger bare privatpersoner som liker å dele snutter fra sitt «hverdagslige» liv. De er også aktører med stor påvirkningskraft.

Influenser Kristin Gjelsvik mener hun og andre må bli mer bevisst hvordan de fremstiller alkoholbruk.

AV BJØRNAR GRØNDAHL

I ny episode av IOGT og Juvente sin podcast Drikkeprat reflekterer influenser og samfunnsdebattant Kristin Gjelsvik rundt influenseres ansvar vedrørende eksponering av alkohol på sosiale medier. Kristin selv innrømmer at hun er blant influenserne som gjerne poster et bilde eller to av «noe godt i glasset», uten å helt vite hvorfor.

ALKOHOL FREMMES UTELUKKENDE POSITIVT

Influensere deler hyppige oppdateringer fra sin hverdag – alt fra svette treningsøkter, nye reklamesamarbeid til deilige og duggfriske pils i kveldssolen. En undersøkelse utført på vegne av Actis viser at 20 influensere publiserte i løpet av en 30 dagers periode 329 poster som eksponerte alkohol. Dette tilsvarer 11 alkohol poster i døgnet. Samtidig sitter det millioner med følgere, som helt ufrivillig tar til seg innholdet.

HOVEDFUNN FRA ANALYSEN

- 329 publiserte poster eksponerer alkohol. Det vil si 11 alkoholposter i døgnet og 82 poster i uken, noe som vil utgjøre 3948 poster i året.
- 670 lagrede poster i Instagram-høydepunkter eksponerer alkohol.
- 8 prosent av publiserte poster eksponerer alkohol.
- 9 prosent av alkoholpostene eksponerer logo og merke-navn.
- Alle postene eksponerer alkoholen i en positiv sammenheng, enten det er hygge, luksus eller fest.

FØLG BEDREUTEN PÅ FACEBOOK OG INSTAGRAM

Vi legger ut en ny episode av Drikkeprat hver måned. I hver episode får programleder Sofie Frøysaa besøk av en ny kjendisgjest som forteller om sitt forhold til fest, alkohol og drikkekultur.

Under den samme undersøkelsen ble det også belyst at influensere fremmer alkohol utelukkende positivt. Champagneflasken blir løftet frem i en isbøtte som en vesentlig del av et luksuriøst liv med god mat og vakre omgivelser. I situasjonene «venninnkveld» og «tacofredag» får vinglasset rollen som en stemningsbyggende rekvisitt ved siden av flotte kjoler, nylagt sminke og et pent dekket bord.

– Det er ikke noen poster som påpeker at «jeg skal aldri drikke igjen» eller som oppfordrer til å ikke drikke, sier programleder Sofie Frøysaa i podcasten

Eksponeringen er problematisk, ettersom influensere selger en livsstil som fremstiller alkoholen som en betydningsfull del av det gode liv. Når alkoholen blir promotert som en naturlig del av den luksuriøse hverdagen, vil dette kunne bidra til normalisering av alkohol som en nødvendig rekvisitt for god stemning og luksus.

EKSPONERINGEN ER UKRITISK OG UBEVIST

Med et stort følgertall, følger også et stort ansvar påpeker Kristin under Drikkepratepisoden. Eksponeringen av alkohol for influensere sin del er kanskje delvis ubevist, hvor fargerike drinker og duggkalde øl ikke er mer enn en del av et flott bilde.

Men bakteppet er at alkoholeksponering bidrar til å skape et press eller en forventning om at det å være sosial er lik det å drikke, eller at man ikke kan ha det gøy uten å være full. Dette bidrar til å normalisere alkohol og styrke normen om at den er nødvendig for å kose seg – litt ekstra.

Kristin Gjelsvik uttrykker selv at hun har flere «svin på skogen» på dette punktet, og at det er først under intervjuet hun har blitt bevisst på saken.

– Det er der problemet oppstår, hvis det skaper en forventning om at du må drikke alkohol for å kose deg i lystig lag, sier hun. Det overraskende er at bare 9% av unge voksne uttrykker at de liker å se alkohol i sosiale medier. Det er derfor lite å tape for influensere ved å slutte å fremme alkohol i deres kanaler.

– Når jeg ser tilbake, hva var egentlig poenget? spør Kristin.

Følg oss på Facebook eller Instagram med @BedreUten for å få med deg neste episode, konkurranser og spennende artikler relatert til episodene. Du kan også abonnere på vår kanal på YouTube for å få med deg alle Drikkeprat-episodene.

UNGDOM TRENGER MER KUNNSKAP OM CANNABIS

Forsker ved FHI, Anne Lise Bretteville-Jensen, ser at elever både overvurderer og undervurderer hvor skadelig cannabis. Såpass mange bruker stoffet at informasjon og forebyggingstiltak er nødvendig.

Folkehelseinstituttet (FHI) har i mange år fulgt utviklinga i bruken av illegale rusmidler, som for de yngste stort sett betyr cannabis. Men hvorfor de bruker det, og hvorfor så mange *ikke* bruker det, har vi ikke visst så mye om – inntil nå. For i februar kom rapporten «Cann2021: En studie om cannabis-erfaringer, kunnskap og holdninger blant elever på videregående skoler». Den handler nettopp om ungdoms motiver for å bruke stoffet, for ikke å

bruke det, eller for ikke å bruke mer enn de gjør, i hvilke sammenhenger de bruker stoffet, i hvilken form de inntar det og om holdningene deres til ruspolitikk.

Forskerne fant ganske store forskjeller i svarene mellom de som sjøl hadde erfaringer og de som ikke hadde det, og de fant også ofte forskjeller mellom grupper med utgangspunkt i kjønn, alder, innvandrerbakgrunn, egenvurdert fysisk og psykisk helse og egenopplevd familie-

Ny undersøkelse om ungdom og cannabis viser at kunnskapsnivået er labert, og at oppslutninga om norsk narkotikapolitikk er dalende.

TEKST OG FOTO: SIDSEL SKOTLAND

økonomi. For eksempel fant de at flere gutter, flere som vurderte familieøkonomien til å være dårligere enn midt, og flere som vurderte egen fysisk eller psykisk helse som dårlig/svært dårlig, blant dem som hadde brukt cannabis mer enn et par ganger *siste 12 måneder*.

Tar hensyn til foreldre

Vi lurte på hvilke resultater fra undersøkelsen som overraska forskerne mest.

– Jeg ble litt overraska over at egen helse, hensyn til foreldre, og ønske om å ikke gjøre noe ulovlig var så sterke motiver for ikke å bruke cannabis eller ikke bruke mer enn de allerede gjorde, forteller Anne Line Bretteville-Jensen. Hun er seniorforsker ved Folkehelseinstituttet, og prosjektleder for Cann2021. For hele 74 prosent oppga at det å ta vare på egen helse var grunnen til at de ikke ville bruke cannabis, mens såpass mange som 66 prosent brukte ikke av hensyn til foreldra sine. 64 prosent brukte ikke fordi de ikke ønska å gjøre noe ulovlig, og 53 prosent fordi de ikke ville bli tatt av politiet.

48 prosent av dem som hadde cannabis-erfaring oppga det at de ikke ville bli

tatt av politiet som grunn til ikke å bruke mer. Bretteville-Jensen ble også litt overraska over at det er så mange som bruker cannabis når de er aleine. Tidligere har det vært en oppfatning om at cannabis er et rusmiddel der jointen blir sendt rundt mellom venner. Altså først og fremst en sosial ting. Sånn blir det fortsatt brukt av de fleste, men i undersøkelsen oppga 23 prosent å ha brukt cannabis aleine – enten for å slappe av, sove eller ruse seg.

Videre ble Bretteville-Jensen overraska over at det var så mange som inntok cannabis gjennom spiselige produkter eller andre typer cannabisprodukter. Fortsatt er det de tradisjonelle variantene hasj og marihuana som har hegemoniet, men siden bruken av alternativene er såpass sterkt i vekst mener forskeren det er viktig at ungdommen blir gitt mer informasjon om hva det innebærer.

Mangler kunnskap

Undersøkelsen viser i det heletatt at mange unge mangler tilstrekkelig kunnskap både om stoffet cannabis, hyppigheten og konsekvensene av cannabisbruk og sanksjonene for bruk og besittelse. Veldig mange kryssa av for «vet ikke» på mange av kunnskapsspørsmåla, så forskerne understreker at det er et stort behov for å formidle til ungdom mer faktakunnskap om cannabis og mulige konsekvenser av bruk.

Elevene både overvurderte og undervurderte hvor skadelig stoffet er. Det samme gjaldt for sanksjoner – noen tror det er mye strengere enn det er å bli tatt med cannabis, mens andre tror at det ikke vil skje noe om det blir oppdaga. 55 prosent hadde den riktige kunnskapen om hva som ville skje dersom de ble tatt av politiet (se faktaboks).

Det kommer også fram at forbudet for noen virker avskrekkende på bruk, mens for andre bidrar forbudet til et negativt syn på dagens lovgivning og kanskje også på politiet, som håndhever forbudet.

Og så er det den norske narkotikapoli-

tikken, da. Den har tradisjonelt hatt stor oppslutning blant «folk flest», men den oppslutninga synes nå å være noe dalende – i allefall blant ungdom. 31 prosent av elevene mener at cannabisbruk burde bli straffefritt. 44 prosent er verken enige eller uenige i at cannabispolitikken bør endres.

Cannabis på forebyggingsagendaen Cann2021 viser at ungdom flest fortsatt ikke bruker cannabis. Likevel er det såpass mange som gjør det, og såpass mange med lite kunnskap, at forskerne mener informasjon og forebyggingstiltak er nødvendig. Men hvordan nå ungdommene med den kunnskapen?

Øyvind Giæver som er avdelingsdirektør ved avdeling Levekår i Helse- og omsorgsdepartementet, er den som kan svare på det. Han kan fortelle at studien er viktig for direktoratets forebyggingsarbeid. Den vil gjøre det lettere å skreddersy videreføringa av den cannabis-kampanjen direktoratet lanserte i 2019. De har ikke tidligere jobba noe særlig med cannabisforebygging før denne kampanjen ble lansert, for som Giæver sier: «Hasj er jo forbudt, så det i seg sjøl er ganske forebyggende». Men han ser at det er mange som prøver stoffet på tross av forbudet, og at det dermed er viktig med god informasjon.

I forbindelse med kampanjen ble nettstedet Weedensenteret.no lansert, med info i form av tekster og små info-filmer. Weedensenteret var opprinnelig tenkt som en fysisk utstilling, men så kom pandemien og utstillinga, som så mye annet, fant sin plass i cyber space.

Giæver forteller at kampanjen ble til på bakgrunn av at unge ønska seg nøktern info om rusmidler, og særlig cannabis, fra troverdige, objektive og kvalitetssikra kilder, og han tror ungdom ser på Helse- og omsorgsdepartementet som en sånn kilde.

Kampanjen ble primært markedsført på sosiale medier, men å legge info-filmer om cannabis på nettet er ikke uproblematisk. Giæver er litt bekymra for algoritmenes vold.

– Det kan lett komme opp filmer på Youtube sammen med våre infofilmer, med et helt annet innhold enn vi ønsker å eksponere ungdommer for, sier han og forteller at direktoratet kjøpte seg plass på internett i kampanjeperioden, men det er likevel ikke så lett å holde kontroll på konteksten.

Samarbeider med skolen

En annen arena for forebyggingsarbeidet er det nye «faget» i skolen kalt «Tverrfaglig tema folkehelse og livsmestring» som ikke egentlig er et fag, men har emner på tvers av de andre faga på timeplanen.

– Vi jobber sammen med utdanningsdirektoratet med å tilrettelegge materiell for dette. Skolen er vanligvis skeptisk til å få all verdens kampanjer fra helsemyndighetene tredd nedover seg, men dette er ment å integrere helse inn i skolen på skolens egne premisser. Og vi kan bruke resultatene fra studien målretta inn i dette «faget», sier han. Øyvind Giæver forteller videre at de også vil legge studien til grunn for et videre samarbeid med de organisasjonene de hadde litt kontakt med da de utarbeida kampanjen. Det var blant annet psykisk helseorganisasjoner og ruspolitiske organisasjoner blant andre Actis, Foreningen Tryggere Ruspolitikk og Normal.

For at studien raskt kunne bli tatt inn i direktoratets forebyggingsarbeid, ble den publisert «bare» som et notat. For forskerne jobber videre med dette materialet.

– Dette notatet var en rein deskriptiv rapport. Vi slår ikke fast noen årsaks-sammenhenger eller forklarer de sammenhengene som blir vist. Nå skal vi gå dypere ned og analysere materialet, se mer på effekten av flere ting samtidig. Resultatet av det arbeidet skal publiseres i et internasjonalt tidsskrift, forteller Anne Line Bretteville-Jensen. Men når det kommer er helt uvisst – den slags tar nemlig alltid lang tid.

VINMONOPOLET FYLLER 100 ÅR

- SATSER PÅ 100 TIL

– Vinmonopolet har hatt ei veldig viktig alkoholpolitisk rolle gjennom disse 100 åra, sier direktør Elisabeth Hunter. Hun tror på 100 nye år.

TEKST OG FOTO: FRILANSJOURNALIST SIDSEL SKOTLAND

I tillegg til å ha hatt ei viktig alkoholpolitisk rolle, mener Elisabeth Hunter Vinmonopolet også har hatt stor innflytelse både på hvordan nordmenn drikker og på hva de drikker. Det har også hele tida hatt orden på dette med ansvarlig salg

Aksent er på besøk i Vinmonopolets hovedkvarter i Bjørvika. Først og fremst for å snakke om 100 årsjubileet, men også for å bli litt kjent med direktøren som er ny siden sist vi var innom.

For Elisabeth Hunter ble ansatt som direktør i 2019 etter at Hilde Britt Melbye gikk på dagen etter tre år i direktørstolen. Det var visstnok en varslings-sak, men offentligheten fikk aldri innsyn i hva som hadde skjedd.

Denne gangen henta Polet en direktør fra egne rekker. Hunter hadde allerede jobba som kjededirektør i sju år, med ansvaret for alt arbeidet overfor kundene, inkludert netthandel og kundesenteret.

FRA APOTEK TIL POLET

I tillegg til erfaringa fra Vinmonopolet, har 53-åringen også erfaring som administrerende direktør fra tidligere. Til Vinmonopolet kom hun nemlig fra direktørstillinga i Boots apotek – et selskap hun var i i 10 år. Hun sitter også i styret i Nille og Coop Øst. Av utdanning er hun siviløkonom.

Hunter har altså 20 års erfaring fra fag- og varehandel, og ser store likheter mellom apotek og Polet.

– Begge har spesielle varer, begge har et samfunnsoppdrag og må drive ansvarlig salg – selge det kundene har behov for og veilede. Og man driver ikke mersalg verken av legemidler eller alkohol.

Hun ble oppfordra til å søke på direktørstillinga, og den frista. Hun så Vinmono-

polet som et selskap med godt omdømme og gode kundemøter. Og hun har ikke angra på at hun takka ja til jobben. Hun stortrives, og vi tror henne på det når hun forteller hva som er det beste med Vinmonopolet:

– At jeg får lede så mange flinke folk! Det er det beste med denne arbeidsplassen – all kompetansen og alt glimte folk her har i øya. Det er et fint lag å være en del av!

Som institusjon synes hun det beste med Vinmonopolet er den måten Norge gjennom alle disse åra har håndtert alkohol på. Det er hun oppriktig stolt av.

HANDLA EGENTLIG FØRST OM FISK

Men det var ikke samfunnsoppdraget som var utgangspunktet for tilblivelsen av Vinmonopolet i 1922 – det var faktisk et resultat av en handelsavtale, forteller Hunter.

På begynnelsen av 1900-tallet var alkoholen blitt et stort samfunnsproblem i mange land. Fedre drakk opp fredagslønna i løpet av helga, til stor fortvilelse særlig for mødrene. Det endte i salgsforbud mange steder. I Norge ble det ved ei folkeavstemming i 1916, flertall for å stoppe alt alkoholsalg.

Norge var på den tida stor på fisk, og eksporterte mye til Sør-Europa. Der ble de sure fordi de ikke lenger fikk eksportere vin til oss. Løsninga ble Vinmonopolet. Brennevinsforbudet ble opprettholdt (fram til 1927), mens det gjennom Vinmonopolet ble kontrollert og lovregulert salg av vin. Så Vinmonopolet har ingen lystig opprinnelse, minner Hunter om.

Men det som først var løsninga på ei handelsflope fikk raskt det sosiale aspektet som siden har vært det bærende argumentet for et statlig monopol for alkoholholdig drikk over 4,7 prosent.

Hunter mener at Vinmonopolet har bidratt til å endre drikkekulturen. For «folk flest» drakk ikke vin på den tida Polet ble oppretta – spriten hadde rangen. «Mat og vin» var for de litt finere folka. Men Vinmonopolet har sakte men sikkert bidratt til at vin ble drukket i alle samfunnslag, og med det ei endring fra alkoholsterkt til mer alkoholsvakt drikke i hele befolkninga. Og stadig øker trenden mot «lysere og lettere» varer med lavere alkoholinnhold, forteller hun. Særlig har musserende viner hatt et oppsving de siste 10-15 åra, i motsetning til mørke og tunge produkter, som brunt brennevin og tunge rødviner.

POLKØ VAR IKKE HISTORIE

– Vinmonopolet har ei spennende historie: De harde polstreikene på 70-tallet og ikke minst begrepet «polkø», fortsetter direktøren når hun skal nevne noen av de viktigste historiske begivenhetene hun kommer på.

Hun trodde oppriktig at «polkø» var et historisk begrep – noe polet hadde lagt bak seg for godt. Men under pandemien oppsto fenomenet igjen.

Hun forstår godt debatten som kom da samfunnet måtte stenge ned, og logikken i at det kun skulle være dagligvarebutikkene og apotekene som skulle holde åpne den perioden smitten i Oslo herja som verst. Men hun visste også, gjennom Vinmonopolets erfaringer med for eksempel de nevne polstreikene på 70-tallet, at stengte pol skaper uro. Så hun var fornøyd med at vedtaket om stenging ble oppheva etter bare én dag. – Jeg er glad for at de landa på at polet skulle bidra til normalen ved å holde åpent. Mat og vin hører til normalen. Folk måtte holde seg hjemme og dermed ble hjemmekosen med gode måltider og god vin enda viktigere enn ellers. Jeg tror også det forhindra at folk begynte å brenne hjemme eller tok snikturer til Sverige.

– Og vi klarte å vise at vi kunne drive med forsvarlig smittevern, og ro i køene. Alle skjønte at de måtte oppføre seg, smiler hun. Riset bak speilet var jo allerede tatt fram, alle visste hva som ville skje dersom polkøene blei ei smittebombe.

HAR TRUA, MEN SER NOEN TRUSLER

– Tror du det blir 100 år til med Vinmonopol?

– Jeg håper det. Ser ingen grunn nå til at det ikke skal bli det. Oppslutninga om Polet er stor. Kundene er fornøyd. Vi har verdens beste sortiment, og har vin i verdensklasse. Samtidig har vi fortsatt et lavt alkoholkonsum i Norge, og ungdom drikker mindre enn tidligere. Polet er en ordning som fungerer etter intensjonen! Hunter synes også den politiske ryggdekninga Polet har er god.

– Politikerne er fornøyd. Det er bare FRP som har programfesta nedlegging – de har et prinsipielt standpunkt mot

statlige monopoler generelt, men heller ikke der blir dette prinsippet flagga så høyt når det gjelder Vinmonopolet.

Men det er noen trusler der – trusler som hun tror kanskje ikke politikerne ser at er nettopp det.

– Høyre og Venstre kommer innimellom med forslag som bekymrer oss, som å øke alkoholprosenten for salg i dagligvarebutikker. De vil ha begge deler, men det går ikke. Vi kan ikke ha monopol pluss litt i dagligvarebutikken, da er det ikke lenger noe monopol og Vinmonopolet vil ikke lenger bli godtatt av EU som et helsepolitisk tiltak. Sånne forslag undergraver Polet.

En annen trussel mot Vinmonopolets eksistens de neste 100 åra er om de ikke klarer å utvikle seg i takt med kundene. – Vi må utvikle oss i takt med kundenes forventninger. Vi har hatt nettbutikk i over 20 år, og den må vi utvikle. Men butikkene må også være viktige. Vi har 30 000 produkter i nettbutikken, og folk trenger hjelp og råd i butikkene for å orientere seg i det sortimentet.

Så butikk og nett i kombinasjon er framtida. Vi skal fortsatt ivareta samfunnsoppdraget og de gode menneskelige møtene. Alle ansatte – også deltidsansatte – må signere på at de skal gjennomgå den obligatoriske opplæringa. Alle må ikke kunne alt om alle produktene vi har, men teamet i butikken til sammen skal ha full oversikt og skal kunne gi god veiledning.

RESPEKT FOR ALLE

Hunter forteller videre at alle de ansatte er oppdratt til ansvarlig salg. Det innebærer å be om id, ikke selge til berusede personer, og forhindre langing. Hun forteller at de ansatte også er trent i å se beruselse.

– Vi skal forsøke å lose de som er berusa

ut døra før de kommer til kassa, for å unngå ydmykende situasjoner. De ansatte møter noen skjebner, og vi ønsker å ivareta disse på en god måte – møte dem med respekt. Vi kunne jo hatt blåsing, altså alkometer, men vi mener menneskelig kontakt er bedre.

Når vi spør hva hun legger mest vekt på når det gjelder hva Vinmonopolet skal være: en servicebedrift, en effektiv bedrift med god inntjening eller et alkoholpolitisk instrument, svarer hun konstant:

– Å være et alkoholpolitisk instrument! Leverer vi ikke her trengs vi ikke. Og jeg er overbevist om at vi har lyktes i å være nettopp det.

– Men utover det dere gjør for å begrense tilgjengeligheten: Kan Vinmonopolet gjøre mer for å påvirke holdninger og spre kunnskap som for eksempel Systembolaget i Sverige gjør?

– Nei. Alkoholloven sier at vi skal selge alkohol over 4,7 prosent og alkoholfrie festdrikker. Systembolaget har et videre mandat som innebærer blant annet forskning og forebygging. I Norge er de oppgavene lagt til henholdsvis Folkehelseinstituttet og Helse- og sosialdepartementet. Men vi har innimellom noen kampanjer på kjerneområdene våre – som for eksempel «Vær grei, si nei»-kampanjen som handler om å ikke kjøpe alkohol til mindreårige venner.

SATSER PÅ DET ALKOHOLFRIE

Når det gjelder alkoholfrie festdrikker er Hunter veldig fornøyd med den økende populariteten de siste åra. Hun synes det er for mye drikkepress i Norge særlig blant unge studenter, og også blant voksne, men synes å se at det stadig blir mer akseptert å velge noe annet enn alkohol uten at man behøver å forklare hvorfor. Og at det blir en større bevissthet hos vertskap at man bør tilby noe

annet enn brus eller vann til dem som ikke vil ha alkohol. Hun håper denne trenden vil bidra til mindre drikkepress etter hvert.

Vinmonopolet ønsker å ligge i front av denne utviklinga, og bare fra 2020 til 2021 økte de sortimentet med 21 prosent – fra et allerede rikholdig sortiment, sånn Hunter ser det.

– Dette er en stor kategori nå, og vi fortsetter å satse på det alkoholfrie. Sjøl er jeg særlig begeistra for alle de nye epledrinkene som kommer – med epler fra norske gårder.

CANNABIS PÅ POLET?

Historia er viktig ved et jubileum, men framtida er kanskje enda viktigere, og vi lurer på om Elisabeth Hunter har noen tanker om rolla til Vinmonopolet dersom cannabis skulle bli legalisert i Norge. Er hun klar for å være direktør for et Rusmiddelmonopol?

– Dersom myndighetene vil vi skal selge andre rusmidler, måtte vi ha utreda dette, og lagt til rette for det. Men med min bakgrunn fra apotek vil jeg mene at apoteket er mer egna for dette. Der selger de allerede narkotiske stoffer, har kompetanse og erfaring med å håndtere denne type varer og har forsvarlig oppbevaring. Der kan de dette.

Hun understreker at dette er hennes mening. Det er ikke et spørsmål hun har tenkt over før eller snakka med noen andre om. Men hun tror det er dette hun ville jobba for dersom det ble norsk politikk å legalisere narkotiske stoffer.

VIL VÆRE TIL FOR FOLKET

Tilslutt lurer vi på om Vinmonopoldirektøren har noen visjoner for Vinmonopolets framtid, og de visjonene er ikke så annerledes enn de har vært de siste åra:

Vinmonopoldirektør, // Elisabeth Hunter, står ansvarlig for en omfattende markering av 100-årsjubileet i høst.

– I Vinmonopolets strategi og verdiplattform 2021 – 2022 er visjonen «Ønsket av alle» – der «alle» også inkluderer de som ikke drikker – det er ambisiøse visjoner. Vi skal revidere strategien i 2023, men jeg tror at vi vil ha med videre visjonen om at vil være likt og ønsket av folket, svarer hun. Polet vil altså være til for folket – også for avholdsfolket, som representerer en bevegelse hun mener er kjempeviktig for både Vinmonopolet og Norge, og samarbeider gjerne med den.

– Vi er opptatt av å høre på andre, få nye perspektiver, men vi kommer ikke til å slutte å selge alkohol, altså, smiler Elisabeth Hunter.

MARKERING AV 100 ÅRSJUBILEET:

30. november er selve datoen for jubileet, men det skjer mye allerede nå.

- Historiske filmer slippes gjennom hele året – de to første kom i mars, den ene med en kjapp oppsummering av den 100-årige historia, og på kvinnedagen 8.mars, kom en filmsnutt om kvinner i Vinmonopolet. Polet har, fra å være en mannsbastion, blitt til en likestilt organisasjon med 50 prosent kvinner både i organisasjonen totalt og i ledelsen. Neste film blir om Polkø. Filmene blir spredt ut over året.
- Til høsten lanseres ei jubileumsbok
- 3. og 5. november blir det jubileumssamlinger i Oslo Spektrum for alle de 2000 ansatte
- 26. oktober blir det et faglig symposium der kronprinsen står for åpninga og helseminister Kjerkol taler
- Ellers er det jubileumsposer i butikken og gave emballasje med jubileumslogoen

DE VIL FÅ FLERE MED UTVIKLINGSHEMMING TIL Å SNAKKE OM DRIKKEPRESS:

– DET ER VIKTIG Å KLARE Å SI NEI

TEKST: ANNE MYKLEBUST ODLAND

IOGT's Uro-gruppe i samtaler // om hvordan rusforebygging best kan tilpasses mennesker utviklingshemming.

Erik Johan kjøpte alkohol til folk, fordi han ikke klarte å si nei. Nå er han med i et nytt IOGT-prosjekt om rus og utviklingshemming.

Hva kan man si hvis man føler seg presset til å drikke? En prosjektgruppe, som drives av vernepleier Bente Årset og sosionom Lise Holm i Vestfold, har funnet ut at det knapt finnes informasjon om alkohol og rus for mennesker med utviklingshemming.

De to fagpersonene får nå eksperthjelp fra tre personer med lettere utviklingshemming i prosjektet URO; forkortelse for Utviklingshemming, Rus, Opplysning. De har som mål at færre mennesker med utviklingshemming skal bruke rusmidler på måter som skader dem selv eller andre. Først og fremst skal de tre ekspertene være med på å finne og gi informasjon som er mulig å forstå for mennesker med språk- og lærevansker.

Henriette H. Hansen, Camilla Melvoll Berntsen og Erik Johan Steenbach har forslag til hvilke spørsmål man kan stille

om alkohol for å få i gang samtaler om rus med personer med utviklingshemming.

Erik Johan Steenbuch mener det er veldig viktig at man snakker mer med utviklingshemmede om rus. Han ble rekruttert inn i prosjektet via Utekontakten i Tønsberg.

– Det er mye press. Og man kan gå over grenser, sier Steenbuch.

MÅ LÆRE Å SI NEI

– Jeg har venner som driver med alkohol. Det er viktig å lære å si ordet nei, sier han.

Uro-gruppen besøkte før // sommerferien Stortinget og møtte representanter her.

Han forteller at han har kjøpt alkohol for folk, fordi han ikke klarte å si nei.

– Jeg ble brukt. Men ordentlige venner respekterer at man sier nei. Så kan man heller ta en energidrikk, sier han.

Denne ettermiddagen er prosjektgruppa samlet i Tønsberg. De tre ekspertene Erik Johan, Henriette og Camilla har flere gode forslag til hvordan man kan si nei hvis man blir utsatt for drikkepress. Henriette, Camilla og Erik Johan vil de få i gang gode samtaler om alkohol og drikkepress.

– Man kan si «nei takk, jeg kjører», at man ikke tåler det, eller er avholds, sier Camilla.

– Eller at man har hjertefeil og går på medisiner, foreslår Erik Johan.

Det er samtaler som dette prosjektgruppa håper å få i gang blant mennesker med utviklingshemming; i bofellesskap og på fritidsklubber, sammen med foreldre og søsken, og på skolene hvor de går. Sosionom Lise Holm påpeker at noen ikke engang vet hva drikking gjør med dem, og at det er viktig å vite noe om hvis man sier ja til å prøve alkohol.

FANT EN FILM PÅ NRK

– Det er mye vi bør lære noe om. Hvordan folk blir når de drikker, for eksempel, sier Henriette.

Henriette og Camilla fikk høre om prosjektet gjennom Norsk forbund for utviklingshemmede (NFU) og meldte seg.

– Jeg rakk opp hånda, fordi jeg syntes det hørt spennende ut, forteller Camilla.

Første steg i prosjektet har vært å finne ut hva som finnes av informasjon om rus som er til å forstå for mennesker med utviklingshemming. De fant en film på NRK Super beregnet på barn. Ellers svært lite.

Det finnes lite informasjon om alkohol og rus for mennesker med utviklingshemming. Denne filmen er fra NRK og beregnet på barn.

– Bare det å skrive riktige i ord i søkefeltet på google kan være en utfordring, sier vernepleier Bente Årset.

Når prosjektet er omme ved slutten av året, håper de å ha en kartlegging som er så god at de kan begynne å utvikle materiell som kan brukes i skoler og boliger, og som kan få i gang gode samtaler om rus.

– Når vi vet hva som finnes av informasjon og ikke, så kan tiltakene bli mer målrettet, sier vernepleieren.

Underveis i prosjektet skal de ha fagdager, holde innlegg på konferanser og på studietur. På sikt kan det bli rusforebyggingstiltak, foredrag, kurs og informasjonsmateriell.

EN LANG LISTE SPØRSMÅL

I dag snakker prosjektgruppa om hva de mener det er viktig at folk vet om rus. De har skrevet en liste med spørsmål, som kan stilles til andre med utviklingshemming. De ser for seg at de oppsøker dem i boliger og på fritidsklubber.

Henriette H. Hansen søker på internett for å finne informasjon om rus. Denne prosjektgruppen har funnet ut at det er lite å finne som er rettet mot mennesker med utviklingshemming,

Camilla leser opp noen av spørsmålene: Hvorfor tror du det er aldersgrense for å kjøpe alkohol?

Synes du foreldrene dine skal bry seg mye mer eller mindre om at du drikker?

Hva har du hørt om alkohol? Hva gjør du dersom noen du er glad i drikker seg full?

– Jeg har savna å vite mer, hvordan folk blir når de drikker, sier Camilla.

Når prosjektgruppa har intervjuet folk om dette, vil de komme med forslag til informasjon som er mulig å forstå.

NÅR ANDRE HAR RUSPROBLEM

Sosionom Lise Holm er opptatt av hvordan man snakker sammen hvis noen har foreldre, søsken eller andre de er glad i som ruser seg. Og er det slik at de som har utviklingshemming får den hjelpen de trenger hvis de har et rusproblem?

Vernepleier Bente Årset (t.v) og sosionom Lise Holm har satt i gang prosjektet URO. Det har som mål at færre mennesker med utviklingshemming skal bruke rusmidler på måter som skader dem selv eller andre.

Sosionomen påpeker at det finnes få fagfolk som kan nok om både utviklingshemming og rus og som vet hvilke tiltak som finnes i kommunene.

– Så godt som ingen fagfolk kan noe om begge deler. I boliger for personer med utviklingshemming har man ikke gjenkjennelseskompetanse på rus, og i rusfeltet kan man lite om utviklingshemming, så man forstår ikke at personen man har foran seg har en utviklingshemming og at man må tilpasse metodene, sier hun.

Hun legger til:

– De fleste klarer å se at en person har drukket, men å se hva som er rusproblematikk og vite hva man skal gjøre med det er noe annet.

Uro er et prosjekt som drives av IOGT, med regionkonsulent i IOGT Region Sør, Lise Holm, som prosjektleder og er finansiert av Stiftelsen Dam og IOGT. Denne artikkelen ble ført publisert i Fontene.

Folkehøyskolen forandret

livet til Jenny (21):

- Når du velger å se frykten
i øynene, så mister frykten
makten over deg

ENDRET MEG SOM PERSON: //

- Nei, jeg angreer ikke på valget mitt. Jeg har endret meg som person i løpet av disse to årene. Jeg tror faktisk jeg endrer meg litt hver dag, sier Jenny Skaale.

- FOLKEHØYSKOLEN HAR ENDRET LIVET MITT

TEKST OG BILDE:

OVE LANDRO, ÅSANE TIDENDE

Jenny Skaale er 21 år og har vokst opp i Rosendal i Hardanger og på Grünerløkka i Oslo. Hun går andre året på Åsane folkehøyskole.

Hun forteller om en ungdomstid der hun brukte mye tankekraft på å finne ut hva som var bra for henne.

- Jeg var ikke i kontakt med følelsene mine, men gjorde det folk forventet av meg. Så jeg ville finne ut hvem jeg var utenfor den identitetsfølelsen som jeg hadde i Kvinnherad, sier Skaale.

Derfor flyttet hun til Trondheim, hvor hun ikke kjente noen, og begynte på statsvitenskap på NTNU. Hun fant raskt ut at det ikke var noe for henne, samtidig som hun fikk venner i et kreativt miljø med tanke på mote, kunst og musikk.

Flammen i magen

- Jeg ville fortsette å bo der sammen med disse kreative menneskene, men så var det dette med økonomi, da, så jeg dro hjem igjen til Kvinnherad, sier hun og smiler.

- På en folkehøyskole kan du utfordre deg selv i trygge omgivelser. Kjenne litt på hvordan det er å stå på kanten av stupet, og så våge å hoppe, sier Jenny Skaale. Etter et år på Åsane folkehøyskole valgte hun å bli enda et år.

Nå var det tid for å kjenne etter og være ærlig med seg selv.

- Det funker ikke for meg å tenke meg til hva jeg vil. Det var på tide å komme i kontakt med følelsene mine. Jeg tenkte: Hva er det som gir meg den gnisten, den følelsen som får deg til å tenke: Å, det høres spennende ut! Så det jeg lette etter var flammen i magen, forteller Jenny.

Så leste hun om digital animasjon på Åsane folkehøyskole. Hun hadde drevet med tegning, og tenkte: Hva om jeg får tegningene mine til å se levende ut? Så hun søkte seg til skolen på Hylkje og begynte på digital animasjon.

- Da jeg var ferdig med det året, hadde jeg ikke lyst til å dra her i fra. Her er det trygt, her er det rom for å slappe av, her kan man senke skuldrene og bare være. La magefølelsene og lystene og interessene mine trekke meg i ulike retninger. Uten karakterpress - og da både i betydning karakterer på skolen og med hensyn til hvem jeg er.

Jenny forklarer:

- Et vanlig folkehøyskole-liv er annerledes enn et vanlig liv. Man får et sted å bo, man får mat. Man får det man trenger, litt sånn som hjemme, bare at man kan få ro - helt fullstendig ro i tankene, og det åpner for at man kanskje begynner å blomstre på sin egen måte.

- Jeg var veldig redd

- Når forsto du at du ville bli enda et år?

- Ikke før helt på slutten. På en folkehøyskole kan du utfordre deg selv i trygge omgivelser. Kjenne litt på hvordan det er å stå på kanten av stupet, og så våge å hoppe. Jeg turte det ikke fullt ut det første året. Jeg skrev en sang og fremførte den foran andre mennesker, og det var litt sånn «stå-på-kanten-følelse», der man spør seg selv om man skal våge å kaste seg ut i det eller ikke. På en folkehøyskole møter du mange slike utfordringer. Først på slutten av skoleåret kjente jeg at jeg burde våget mer og at jeg måtte ta et år til på Åsane folkehøyskole. Så jeg går andre året som stipendiat, og valgte musikal-linjen. Den linjen valgte jeg nettopp for å pushe meg selv.

KREATIV: // Jenny lager klær og liker også å re-designe klær. Toppen som hun har på seg, har hun laget selv.

Og slik ble det. Allerede i den første forestillingen ble Jenny Skaale og medelevne satt på prøve.

– Vi skulle grave i det dypeste mørket av oss selv, vi skulle hente frem assosiasjoner som vi hadde for ord som engstelse, ensomhet, depresjon, angst og avhengighet. Vi skulle skrive tekster om oss selv, og tekstene ble en del av forestillingen. Mye av det som vi fremførte, sto oss veldig nære. Jeg tror ikke jeg har følt meg så levende og sårbar på lenge. Det var skummelt og godt på en og samme tid. Jeg var dritredd. Jeg syntes det var ubehagelig. Men det var også godt fordi det var det det var – det var ærlig og ekte.

– *Hva er det egentlig som skjer i en slik situasjon?*

– Jeg tror det handler om at du mentalt fjerner litt den delen av deg som hele tiden snakker inn i øret ditt og bryter deg ned. Disse kritiske tankene som kverulerer og kritiserer og som justerer ting du sier og måten du gjør ting på, mister makten over deg.

– Så når du velger å se frykten i øynene, så mister frykten makten over deg. Og det har jeg gjort, jeg har sett frykten i øynene.

– Har endret livet mitt

– *Har du endret måten å tenke på?*

– Nå tenker jeg: Det er det det er. Før var det ikke slik. Da ville jeg stilt masse spørsmål og kanskje vegret meg for å gå inn i det som var litt skummelt. Sånn sett kan du si at folkehøyskolen har endret livet mitt, sier 21-åringen.

Før kunne hun bekymre seg for om det hun gjorde, det hun skapte, var godt nok. Nå, hvis hun får en ide til et klesplagg, en låt, noe hun vil synge, så bare kjører hun på.

– Her på Åsane Folkehøyskole har jeg fått ro. Til å gå i terapi. Gå til psykolog. Nå går jeg også på ADHD-kurs for voksne. Dette er ting som jeg har utsatt. Helt siden videregående har jeg visst at jeg har traumer som burde behandles. Men så har jeg alltid kommt med unnskyldninger. Jeg har tenkt: nei, nå er det eksamensperiode, og hvis jeg skal begynne å rote inn i de dypeste sårene, så blir det for mye, jeg klarer ikke å fullføre videregående. Men da jeg kom her så kjente jeg at her er det trygt, her er det ro, her har man tid og kjærighet og aksept. Det er ingenting som haster.

Ser mot Oslo og moteskole

– *Så du angret ikke på at du tok et år til på Hylkje?*

– Nei, jeg angret ikke på valget mitt. Jeg har endret meg som person i løpet av disse to årene. Jeg tror faktisk jeg endrer meg litt hver dag. Hver dag kan være en mulighet til å endre seg som person på en folkehøyskole. Rektor sa det kan bli det beste året i en elevs liv, og det tror jeg på.

– *Hva gjør du om seks måneder?*

– Jeg tenker på å søke på den internasjonale motefagskolen, Esmod i Oslo. Jeg liker veldig godt å re-designe klær. Jeg liker å være kreativ. Å være en levende versjon av den forandringen jeg ønsker å se i verden. Så jeg har lyst til å se om jeg klarer å komme meg inn der. Jeg drar nok uansett til Oslo. Hvis jeg ikke kommer inn på studiet, tenker jeg også på å dra til Thailand, leve på landsbygda der mormoren min kommer fra. Leve slik hun gjorde, leve langt bo borte fra teknologien.

– *Det er to motsetninger, er det ikke?*

– Ja, men for min del er det ikke så store motsetninger. Uansett lever jeg her og nå.

Artikkelen var først publisert i Åsane Tidende.

EN KREVENDE PANDEMI-TID

Flere av IOGTs tiltak og virksomheter ble sterkt påvirket av månedene hvor få folk i gatene og munnbind var det som kjennetegnet byene.

AV JAN TORE EVENSEN

Pandemien er kanskje ikke over, men samfunnet har vært oppe nå i flere måneder, og de fleste har kommet tilbake til hverdagen.

Sissel Østrem Jensen, daglig leder for Sammen Bergen, innrømmer at de var alle slitne etter flere måneders unntakstilstand.– Det er lov å være ærlig, sier hun. – Ja, vi er positive og har holdt motet oppe under pandemien, jeg er stolt over den innsatsen frivillige og ansatte har mobilisert, men realiteten er at det har holdt hardt.

HOLDT OPPE AKTIVITETEN

Antall gjester har sunket. Både pga LAR pasienter som har fått medisin hjemme, og redusert antall gjester inne om gangen. Senteret har måtte veksle mellom hage, innetid, matutlevering osv.

– Vi har allikevel klart og opprettholdt mange aktiviteter som 17. mai, Damsgårdsdager, julebord, turer til Voss og Fjell festning samt enklere aktiviteter med turer til Kirkebukta, grilling med sosialt samvær i hagen og på senteret, forteller hun.

Til tross for lavere antall gjester har Sammen senteret også utvidet sin aktivitet. Som gjennom tilskudd til El-lastesykkel som er med på å inkludere gjestene mer i varehenting, samt også til nytte ved andre aktiviteter på senteret.

KREATIVE LØSNINGER

– Det har vært mye kreativ tenking for å finne løsninger når nye nasjonale og lokale påbud har kommet underveis i pandemien. Det har vært nødvendig å redusere antall frivillige og «permittere» de eldste av våre frivillige. Vi har ikke kunnet vært for mange personer inne til tider, og da har antall gjester blitt prioritert framfor flere frivillige.

Sissel forteller også at de har mistet frivillige, da folk har vært engstelige for smitte. Det har i tillegg vært vanskelig å rekruttere nye frivillige av samme grunn. Antall gjester på senteret har vært lavere, men arbeidsoppgavene mer eller mindre de samme. Færre hender har ivaretatt de samme oppgavene som vi tidligere var flere til å dele. I tillegg har faren for å bli smittet alltid vært til stede. – Vi har prøvd å etterleve smittevernreglene etter beste evne, forteller hun, for andres og vår egen sikkerhet.

– DET HAR VÆRT KREVENDE.

– Både å stå i situasjoner der man må forklare nødvendighet av stenge tiltak og det å hele tiden passe på munnbind bruk, vask og spriting av hender både for gjester og frivillige. Samt å ha strenge rutiner for vask av lokale, og også rengjøring og «spriting» av møbler i hagen. Servering av mat, rydding av brukte bestikk og fat, er blitt tatt av personalet i motsetning til tidligere der gjestene forsynte seg selv.

Senteret har også avlastet kommunen med å hurtigste gjestene på senteret for korona i fullt smittevernustyr, varmt krevende, men påkrevd i en periode.

Dette har selvsagt hatt sin pris og vært mer enn krevende til tider, og har naturlig nok ført til stor slitasje blant personalet. Det gjelder både ansatte og frivillige, noe som igjen har ført til sykemeldinger i siste perioden.

MENINGSFULLT

På tross av mye jobb har det imidlertid følt meningsfullt å jobbe i denne tiden. – Vår oppfatning er at våre gjester har opplevd en trygghet og forutsigbarhet, etter hvert i pandemien, men å bruk Sammen-senteret. Sammen-senteret har bidratt til sosial tilhørighet, et sted å gå til. Hun viser som et eksempel en gjest som tar bussen 2 mil hver dag for å være på senteret. – På senteret får de møte de samme menneskene. De har representert en slags normalitet, med feiring av 17. mai, julebord, turer osv. Med andre ord – Sammen-senteret har vært et ankerfeste og gitt rom for tilhørighet og fellesskap i hverdagen.

NY GLOBAL ALKOHOLPLAN VEDTATT

Det ble gjort et historisk vedtak, da Verdens helseforsamling i mai vedtok en handlingsplan om alkohol.

Øystein Bakke fra FORUT var tilstede under Helseforsamlingen sitt møte. //

Helseforsamlingen møtes en gang i året med representanter fra alle medlemsland i WHO. //

AV JAN TORE EVENSEN

Både vår bistandsorganisasjon, FORUT, og Movendi Internasjonal, hvor vi er medlemmer, har vært aktive i arbeidet frem mot vedtaket. – Denne handlingsplanen er en milepæl, sier Øystein Bakke i FORUT. Nå må ord følges av handling, både globalt og i medlemslandene. Til det trengs det tilstrekkelige ressurser, spesielt i lav- og mellominntektsland, for å jevne ut globale ulikheter.

TATT MANGE ÅR

Verdens helseforsamling er WHO's høyeste organ, og møtes en gang i året. Alle medlemsland i WHO deltar her med sine representanter. På alle slike møter er det en rekke helserelevante

temaer oppe. I år var naturlig nok konsekvensen av Covid-19-pandemien og krigen i Ukraina viktige saker på agendaen, og man var på forhånd bekymret for hvor stor plass det ville bli til handlingsplanen om alkohol.

Arbeidet med en handlingsplan har tatt mange år. Verdens Helseorganisasjon vedtok i 2010 sin globale alkoholstrategi, men lite har skjedd etter det. I 2019 ba helseforsamlingen om en rapport om WHOs alkoholarbeid, som ble lagt frem på WHO's styremøte i 2020. Sentrale i dette arbeidet var Thailand, som i utgangspunktet ønsket en utredning av en rammekonvensjon på alkoholfeltet, som vi har når det gjelder tobakk. Dette var det imidlertid ikke mulig å samle

støtte til. Basert på rapporten bestilte styret en global handlingsplan for å sette fart i arbeid på alkoholfeltet frem mot 2030.

3 MILLIONER DØDSFALL ÅRLIG

Både medlemsland, og ikke minst organisasjoner i sivilsamfunnet har etterlyst større innsats for å forebygge alkoholskader internasjonalt. Man regner med 3 millioner dødsfall på verdensbasis grunnet alkoholbruk. De siste årene har man påvist klare sammenhenger mellom alkoholbruk og ulike ikke-smittsomme sykdommer som kreft og hjerte- og karsykdommer.

I tiden frem til helseforsamlingen sitt møte har det vært en prosess hvor det

er skrevet flere utkast, vært høringsrunder både med frivillige organisasjoner og bransjeorganisasjoner, og flere runder med møter med medlemslandene i WHO. I januar i år konkluderte styret i WHO om sitt forslag til helseforsamlingen. Den globale alkoholindustrien har vært svært aktive i påvirkningsarbeidet.

- SEIER OVER ALKOHOLINDUSTRIEN

Alkoholhandlingsplanen er en stor seier over alkoholindustrien, sier Maik Dünnbier, ansvarlig for strategi og påvirkningsarbeid i Movendi, til svenske Accent. – Planen inneholder mange elementer som har stor potensial for å forbedre alkoholpolitikken i verden – slikt alkoholindustrien ville få bort. At vi kan vinne over alkoholindustriens lobbymaskineri er bare mulig gjennom langsiktig, tålmodig lagarbeid, sier han.

Pierre Andersson i vår svenske søsterorganisasjon IOGT-NTO, som arbeider med internasjonale alkoholspørsmål, fremholder at det skapes en infrastruktur for arbeidet med den nye handlingsplanen. – Vi ser at det spiller stor rolle når det gjelder andre viktige globale helsespørsmål, sier han til Accent. – Det handler for eksempel om at WHO's ledelse rapporterer tilbake til Verdens helseforsamling regelbundet. Men vi ønsker også å se globale ministerkonferanser om temaet.

VIKTIG FOR NASJONAL POLITIKK

Handlingsplanen vil være viktig ikke minst med tanke på de landene som ikke har noen regulert alkoholomsetning slik

som i Norge. Forbruket øker i flere land i sør etter som den økonomiske veksten i disse landene har tatt seg opp, og man har en voksende middelklasse. Men planen gir også god støtte til den nordiske modellen i politikken, og kan slik også beskytte politikken her i nord.

Planen er ikke så godt som folkehelseorganisasjonene, som IOGT, hadde ønsket. Men det er likevel viktig og positivt at den nå er vedtatt. Planen har klare formuleringer om interessekonflikten som alkoholindustrien har, og fokuserer på folkehelsebasert alkoholpolitikk. Samtidig har den også med selvregulering av alkoholreklame som et punkt, og kunne være klarere om hva som er de beste tiltakene. Planen har heller ikke satt opp gjennomsnittsforbruk som mål, som ville være naturlig siden totalforbruket har stor betydning på skadevirkningene.

ØNSKER STERKERE STØTTE FRA WHO

– Vi la merke til at flere av landene i sine innlegg ba om sterkere støtte fra WHO for å håndtere innblanding fra kommersielle interesser i utformingen av alkoholpolitikk og at handlingsplanen må få den oppmerksomheten den fortjener, blant annet med jevnlig rapportering om framdriften til WHO's styrende organer, sier Bakke i FORUT til FORUT-nytt.

DETTE SIER HANDLINGSPLANEN WHO globale alkoholhandlingsplan har disse hovedelementene:

- Alkohol er en risikofaktor for dårlig helse og sosiale og økonomiske problemer og representerer en betydelig helsebyrde
- Alkoholproduksjon og markedsføring har blitt en del av den globaliserte verden med sterke kommersielle interesser. Dette vanskeliggjør arbeidet med å utvikle og innføre nasjonal alkoholpolitikk
- Økt markedsføring, som går på tvers av landegrensener og som blant annet rettes mot barn og unge, er bekymringsfullt
- Det finnes sterk forskningsbasert kunnskap om effektive virkemidler
- Målet med handlingsplanen er å redusere sykdom og død som skyldes alkoholbruk
- Seks områder for handling med målformuleringer (innen 2030) for hvert av dem:
  - Iverksette effektive strategier og tiltak – mål: 20% reduksjon i skadelig alkoholbruk, og 70% av landene har iverksatt effektiv alkoholpolitikk
  - Påvirkning, bevissthet og forpliktelse – mål: 75% av landene har utviklet nasjonal alkoholpolitikk, og 50% har jevnlig rapportering
  - Partnerskap, dialog og koordinering – mål: 50% av landene har etablert nasjonale koordineringsmekanismer, og 50% har engasjert seg i internasjonal koordinering
  - Faglig støtte og kapasitetsbygging – mål: 50% av landene har styrket kapasiteten til å iverksette effektive virkemidler, og 50% har styrket helsetjenestens kapasitet til rusbehandling
  - Kunnskapsproduksjon og informasjonssystemer – mål: 75% av landene har nasjonale data om alkoholbruk, -skader og -politikk, og 50% har data om tilgjengelighet på rusbehandling
  - Ressursmobilisering – mål: 50% av landene har avsatt egne midler til å redusere alkoholproblemer gjennom alkoholpolitikk og behandlingstilbud

(Hentet fra forut.no)

GODT Å SAMLES

I IOGT kan du være med på spennende konferanse og seminarer, både lokalt og sentralt. I vår arrangerte vi inspirasjonskonferanse på Åsane folkehøgskole, og politisk seminar i Oslo.

AV JAN TORE EVENSEN

Inspirasjonskonferansen arrangeres de årene det ikke er landsmøte, altså annethvert år. I år var litt over 60 deltagere tilstede etter at konferansen for to år siden ble utsatt på grunn av pandemien. Tanken bak disse konferansene er å ha en god blanding av kunnskapsformidling og kultur, men ikke minst en mulighet for IOGTere å treffe hverandre. «Nye» Åsane folkehøgskole ga en flott ramme rundt årets arrangement. Engasjerte foredrag

To svensker satte standarden for årets møte. Leder i IOGT-NTO, Lucas Nilsson holdt et engasjert foredrag om

normer rundt alkohol og hvordan vi kan utfordre måten vi tenker om alkohol på. Steffan Hubbinette, som også har en bakgrunn fra IOGT-NTO som lærer på Tollare folkehøgskole, som eies av organisasjonen, fortalte hvordan cannabisindustrien jobber for å normalisere og øke bruken av narkotika i Europa. Han er i dag seniorrådgiver i tenketanken Narkotikapolitisk center.

Fra Sverige dro vi internasjonalt med president i Movendi Internasjonalt, vår internasjonale paraplyorganisasjon, Kristina Sperkova, som fortalte om hvordan de jobbet med narkotikaspørsmålet og spesielt om forholdet mellom narkotika og menneskerettigheter.

FRA OLIVENOLJE TIL IOGT-HISTORIE

Deltakerne kunne også velge mellom en rekke ulike workshops. Prosjektleder Lise Holm, sammen med URO-gruppa, informerte om prosjektet dere kan lese om i i dette Aksent. Eivind Hasle tok med seg deltakerne på en rundtur i IOGT-historie, Bjørnar Grøndahl serverte alkoholfrie drikker, Nils Johan Svalastog Garnes testet olivenolje og vår politiske rådgiver, Svend Arne Hogstad, hadde et foredrag om hvordan erfaringene hans som oberst i militæret har overføringsverdi til dagens ruspolitiske arbeid. Deltakerne fikk også del i gode eksempler på IOGT-arbeid fra hele landet og fikk en konsert på kjøpet med dynamitt-duoen Fiflet og Hamre.

POLITISK SEMINAR

Tidligere i vår hadde vi på IOGTs politiske seminar fokus på hvordan samfunnet kunne gjøre det lettere for unge å ta rusfrie valg. Ungdom trenger gode alkoholfrie fritidsarenaer. Det er et problem at alkoholbruk gjør mange

kulturopplevelser og også politisk aktivitet utilgjengelig for ungdom. Over 50 personer fra hele landet deltok i løpet av helgen og tok med seg oppdaterte tall, gode historier og masse inspirasjon tilbake til sine lokallag og eget arbeid i distriktene.

Seminaret besto av interne arrangementer for IOGT-medlemmer fredag og søndag, mens lørdagen var et åpent fagseminar med åtte forskjellige foredragsholdere, inkludert en direkte videohilsen fra Barne- og familieminister Kjersti Toppe der hun fortalte om regjeringens arbeid med en forebyggings- og behandlingsreform.

Enkelte av foredragene er tilgjengelig digitalt på vår Youtubekanal

VI MÅ AKTIVT PRIORITERE UNGDOMMEN

Daglig leder i Norges Konsertarrangører Tone Østerdal bidro til stort engasjement blant de fremmøtte med sitt innlegg om hvordan voksnes behov og krav om tilgang på alkohol ekskluderer ungdom fra både konserter og politiske møter. Dette ble også tatt opp av politisk rådgiver i IOGT Ingvild Halderaker, som fortalte om egne opplevelser rundt det å være ung politiker som blir ekskludert fra arrangementer fordi de voksne drikker øl.

- Vi jobber for at alle skal ha tilgang på gode konsertopplevelser, sa Tone Østerdal i sitt foredrag. Ungdommer er storforbrukere av konserter og potensielt fremtidige arrangører. De er en viktig investering. Vi må gjøre alt vi kan for at ungdommene skal få en positiv erfaring med konserter. Dessuten har unge samme krav på et godt kulturtilbud som det voksne har.

Tone fortalte videre at dette er nok dessverre ikke realiteten. Gjennomsnittet av konserter som arrangeres går med underskudd og er derfor avhengig av salg i bar eller offentlige støtteordninger. Men det er mange gode eksempler, som Yngling og Uflakks.

- Dessuten er det viktig at både de unge selv og voksne rundt dem jobber for å skape flere rusfrie konserter og arrangementer der ungdommer kan delta på lik linje med andre. Om vi vil ha mer av dette må flest mulig gå på de konsertene som arrangeres, skrive om det i avisa og ta kontakt med politikere for å snakke om dette, oppfordret Tone Østerdal, som avsluttet med at de som ønsker å jobbe med dette eller har noen gode ideer gjerne må ta kontakt med henne og Norges Konsertarrangører.

DYBDAHL
BETONG- & RIVESERVICE AS

tannelsehuset
haraldsgaten as

H·B·O NOVA PRINT

IOGT
Barnehagen
BLANDROVINGSGATE 40 0631 HAUGESUND
TILF. 02 72 10 44 MAIL: iogtbarne@iogtbarnehage.no
www.iogtbarnehage.no

ALKOHOLINDUSTRIENS 7 BUDSKAP

EUCAM er et europeisk senter som jobber med å overvåke måten alkohol markedsføres på i Europa. I fjor la de frem en ny rapport som ga en oppdatert oversikt over hvordan alkoholindustrien forsøker å fremstille seg selv, samlet i 7 hovedbudskap.

1. Å bruke alkohol er normalt, sosialt og nytes som en del av en balansert livsstil.

De som bruker alkohol er sosiale, nyter livet og står i sentrum av et pulserende sosialt liv. I annonser og reklamefilmer ser vi glade, unge mennesker på fester, sosiale sammenkomster eller på danse-gulvet alltid med et glass i hånda. Alkoholbruk koples slik sammen med det å være sosial. Alkohol assosieres med glede, rikdom, nytelse, sportsånd og fysisk skjønnhet. I reklamene brukes alltid alkohol «ansvarlig». Budskapet er at fordi de fleste har et moderat alkoholforbruk er også alkohol en helt vanlig vare som burde kunne produseres og markedsføres med få restriksjoner eller avgifter som andre varer.

Skadevirkningene og risikofaktorene sies det ikke noe om. I 2016 førte skadelig bruk av alkohol til over 3 millioner dødsfall i verden.

2. Alkoholproblemer er begrenset til en liten gruppe mennesker som har andre problemer, og derfor ikke tåler å drikke alkohol.

Alkoholindustrien flytter ansvaret for de skadelige konsekvensene av drikking over på de såkalte problematiske, avhengige drikkerne eller de som ikke klarer å kontrollere sitt forbruk. Dette er ifølge industrien en liten gruppe med andre personlige problemer. Disse

menneskene bør hjelpes gjennom tiltak spesielt rettet mot dem.

Realiteten er at industrien henter mesteparten av sin profitt fra salg av alkohol til ungdom eller «uansvarlige» drikkere. En studie fra England viste at to-tredjedeler av alkoholindustriens overskudd kom fra de som hadde et risikabelt forbruk. Det forskning har vist omkring totalforbrukets betydning for skadene nevnes ikke. Dette er grunnen til at universelle, befolkningsrettede tiltak som begrensning i tilgjengelighet, høye avgifter og restriksjoner på reklame er effektive. Dette er tiltak industrien ikke ønsker.

3. Et ansvarlig alkoholforbruk er del av en sunn livsstil.

Alkohol er en smakfull drikk om er resultat av godt håndverk; for øl teller «den naturlige opprinnelsen»; vin er spesielt fordelaktig for kropp og sjel, og for sprit garanterer den lange tradisjonen kvalitet. Moderat drikking er ansvarlig og har til og med noen helsefordeler.

For noen år siden gikk nyheten verden rundt om at vin var godt for hjertet. I dag er dette i all hovedsak blitt tilbakevist. Det finnes ikke noen sikker nedre grense for alkoholbruk som ikke kan være helseskadelig, for eksempel når det gjelder kreft. Termen «ansvarlig drikking», som industrien gjerne

I mange land uten restriksjoner på markedsføring av alkohol er dette et typisk syn, //

bruker er også diffus og kan tolkes på et utall forskjellige måter. En gjennomgang av nettsidene til alkoholselskaper viser hvordan de har feilinformert om risikoen rundt kreft og alkoholbruk enten ved å nekte for sammenhengen eller ved å «gjemme» den bort i annen informasjon.

4. Alkoholreklame fører ikke til økning av alkoholforbruket

Industrien hevder at reklame bare hjelper forbrukeren å velge det beste merket. De ønsker at markedet regulerer seg selv gjennom regler industrien selv setter opp. De mener også at dette har gitt gode resultater, som fører til at unge mennesker ikke blir møtt med alkoholmarkedsføring.

Flere studier har vist at unge menneskers eksponering for alkoholreklame har betydning for debutalder og øker forbruket til de som allerede drikker. Alkoholindustriens egne regler blir rutinemessig brutt i land som ikke har de samme strenge reglene som i Norge, både når det gjelder hvordan alkoholbruk blir fremstilt og hvordan den rettes mot unge.

5. Informasjon og skoloring om ansvarlig bruk er den beste metoden for å beskytte samfunnet fra alkoholproblemer.

Alkoholindustrien støtter gjerne infor-

masjonskampanjer, men skoloring alene har vist seg ikke å være noen effektiv måte å begrense skadene på, selv om det kan være et viktig supplement. WHO anbefaler ikke informasjonskampanjer som et egnet virkemiddel alene for å begrense skadene. Budskapet i industriens informasjonskampanjer viser seg også i like stor grad å handle om PR-aktiviteter, som å handle om folkehelse. Forskere har for eksempel vist hvordan budskap om ansvarlig drikking kan være med på å danne et gunstig bilde av alkoholmerket uten at det har noen effekt på skadelig eller overdreven drikking.

6. Alkoholfrie og drikkevarer med lavt alkoholinnhold kan spille en rolle i å redusere skadelig drikking.

Industrien markedsfører varer med et lavt alkoholinnhold som et viktig alternativ, særlig i situasjoner hvor bruk kan være farlig som når man skal kjøre bil eller er gravid. Slik viser de at det kan være et viktig bidrag til å begrense problemene. De endrede trendene mot slike produkter i den vestlige verden har også åpnet opp et nytt marked for selskapene.

Utfordringen er at disse produktene også bidrar til å gjøre merkevaren bedre kjent. Reklame for alkoholfritt eller produkter med lav alkoholstyrke blir en form for markedsføring også av de

alkoholholdige drikkevarer, så sant man ikke har, som i Norge, et forbud mot å kople de to sammen gjennom samme merke eller logo. Det viser seg at forbrukerne i all hovedsak assosierer logoen med det alkoholholdige produktet. Produkter med lav alkoholstyrke markedsføres heller ikke som et alternativ til de alkoholholdige drikkene, men brukes til å introdusere nye drikkesituasjoner. Heineken Zero-kampanjen «Now you can» sier for eksempel at nå kan du f ha en øl på kontoret, i treningsstudioet eller før du skal kjøre.

7. Alkoholproblemer kan bare løses når alle parter arbeider sammen.

Industrien ønsker en plass ved bordet når politikken skal vedtas og diskuteres. De hevder å ha erfaring i partnerskap med vitenskapsmenn, frivillige organisasjoner og myndigheter for å begrense skadelig drikking.

For mange som arbeider med folkehelse er det tvertimot et mål å holde industrien unna disse arenaene på grunn av den negative påvirkningen de har, på samme måte som tobakksindustrien holdes unna.

EN HØVDING OG EN TJENER

En av IOGTs store ledere i perioden etter at organisasjonen kom til Norge var Torjus Hanssen, som var leder eller Stor Templar, fra 1885 til 1902.

AV JAN TORE EVENSEN

Hans periode som leder var preget av sterk fremgang og medlemsvekst, hvor medlemstallet steg fra litt over 5 000 til 22 000.

I det som er skrevet om han får man et bilde av en mann som gjorde et sterkt inntrykk på sin samtid, hvor likheten rent kroppslig med Bjørnstjerne Bjørnson bare var en av grunnene til at de ble sammenlignet. (Kong Oscar 2. forvekslet han med dikteren under et IOGT-samling i Ålesund, noe som førte til et litt anstrengt møte før misforståelsen ble oppklart.)

Arbeid som gjeter seks år gammel

Hanssen ble født på en liten plass utenfor Arendal, Fjellmandsplassen, 3. september 1836. Alt som 6-åring måtte han ut i skogen med kyrene, men sammenlignet med mange andre hadde familien det ganske godt materielt. Foreldrene ville nok at han skulle følge i deres fotspor, men den skolefinke gutten ble i stedet som 14-åring sendt ut av den lokale prostens til å fungere som omgangsskolelærer i Nævisdal. Det var starten på 58 år som lærer. Den første tiden foregikk dette ved at han måtte gå fra gård til gård i området for 50 øre dagen.

Presten som hadde sendt han ut hjelp han også inn på seminar eller lærerskole med attesten at Torjus «er i besittelse av udmerkede evner og anlæg for skolefaget, samt er udrustet med en god sangstemme.

Torjus Hanssen //

I 1859 fikk han god bruk for sangstemmen da kirkesanger- og lærerstillingen i Landvik i Grimstad ble ledig, og han flyttet hit.

Elevene må lære å tenke selv

Skolen på denne tiden var autoritær, preget av pugging av kunnskaper og hvor avstraffelse av elever var vanlig. Hanssen, som var påvirket mer liberale holdninger, og også en periode var lærer ved folkehøyskolen Vigmarken, stod i opposisjon til mye av dette. I en tale til foreldrene sier han «Skolen skal gi undervisning, ja, men her må vi lærere innse at skolen er for livet. Skolen skal ikke være en hjelper for barna til å slippe fram for presten. Nei.

Det gjelder å finne en vei gjennom livet. Elevene må lære å tenke selv, derfor må de også øves i å la tankene komme fram gjennom talestrømmen. Men det krever dyktighet, tolmod og utholdenhet. Spør ikke hvor meget barna kan ramse opp fra en bok men undersøg hvor meget som er deres egen åndelige eiendom.»

Folkehåpet og Gladheim

Avholdsarbeidet kom han inn i gjennom måteholdsbevegelsen på 1850-tallet, før DNT og IOGT var stiftet. Men i 1873 har han tydeligvis gjort et valg da han skriver til vennen og stortingsmann Nils Igland at «Jeg er nu totalavholdsmann. Det nytter ikke mindre». Året etter har han et alkoholfritt bryllup med Sofie og Igland skriver «Det viste seg at det går an å ha det moro uten brennevin.»

1879 går han inn i den nystiftede IOGT-losjen i Grimstad, «Velkommen». Året etter, 15. februar 1880, stifter han losjen «Folkehåpet» i Landvik, den første losjen i Norge utenfor byene. Han hadde først vært medlem i DNT (Det Norske Totalavholdsselskap), men at det var IOGT som ble hans organisasjonen handlet kanskje om at organisasjonen var noe mer enn en avholdsorganisasjon, men også en internasjonal fredsorganisasjon med sterk vekt på samarbeid mellom folk og nasjoner på programmet. Navnet på losjen han stiftet i Landvik sier mye om hvordan han så på IOGT. At han kalte barnelosjen, eller barneavdelingen til Folkehåpet, «Gladheim», forteller på sin måte også endel om målet med arbeidet.

Bredt samfunnsengasjement

Avholdssak var imidlertid bare en av hjertesakene til Hanssen, som hadde et bredt samfunnsengasjement. Han var medlem i mange foreninger fra sjømannsmisjonen til bondelaget. Han var leder for Landvik mållag, og innførte feiring av 17. mai samme sted i 1864. En feiring hvor det ble holdt 35 taler, hvorav Hanssen holdt 12 selv. I 1869 stiftet han Landvik folkeforening, som skulle være en samtaleforening for å diskutere offentlige saker. I 1883 var han med og stiftet Aust-Agder Venstre, og fikk selv en plass i styret. Han var med å stifte Landvik Arbeiderforening og Landvik sparebank. Han var en talsmann for samvirkearbeidet og stiftet «Nøkterhets-carfèhuset i Grimstad. Slik var han med i de fleste store folkebevegelsene i perioden.

Politisk var han radikal venstremann. Stortingsmann ble han aldri. Som forklaring skrev han selv at «Jeg er Grundtvigianer og Sverdrupianer, to fordømmelige synder for hvilket ingen nåde er mulig». Landvik var en konservativ bygd, som Hanssen med sitt politiske syn hadde problemer med å bli valgt fra. Dette hindret han imidlertid ikke fra å ta flere lokale verv, blant annet som ordfører i bygda.

Kamp for vanskeligstilte og folk som falt utenfor

Hanssen så sammenhengen mellom det andre kalte umoral med de vanskelige sosiale forholdene mange levde under, der pietistene var mer tilbøyelige til å begrunne den med Guds straff. Kampen for vanskeligstilte ble derfor en hjertesak for han gjennom hele livet. En del av det var å få gjort noe med drikkeskikkene i bygda. Han var opptatt av grupper i samfunnet som falt utenfor, som omstreiferne, og jobbet for å få disse med i lagsarbeid og sosiale fellesskap – både i arbeiderforeninger og i avholdslag og -losjer. Som 78-åring skriver han i dagboka:

Søndag 22. juni 1913 på Molland i fest for omstreiferne. Leste min prolog om van-

dringsfolket. Sener talte jeg om arbeidet for omstreiferne og de hjem som er reist til deres redning.

Kvinneresak

Hanssen støttet kvinnelig stemmerett fra starten i 1880-åra, da saken kom opp, men ikke minst var han opptatt av at de skulle bruke stemmeretten. I en tale i 1901 sier han til de kvinner som tviler på sine evner, at mennene heller ikke hadde stor greie på offentlig styre og stell og «det som forhandledes» den gang formannskapsloven kom i 1837, men det er gjennom deltaking i denne prosessen at mennene ble skolert og utvikla seg. I september 1910 står dette hjertesukket i dagboken:

«Samme dags eftermiddag i Solvang til prøvevalg på representanter i herredet. Jeg talte som vanlig for at man burde ha kvinder med, men fikk ingen med på det.»

Kontakt landet rundt

Da han startet som leder i IOGT hadde organisasjonen nettopp samlet seg igjen etter flere års splittelse. IOGT var fortsatt i sine barneår med utfordringer både organisatorisk og på andre måter. Han beskrives som en inspirator og med stor karisma. Det trengtes i en tid hvor alt arbeidet skjedde frivillig. Han hadde 330 losjer å holde kontakten med, reiste mye, og stiftet også flere personlig. Alt i alt holdt han godt over tusen taler for avholdssaka, land og strand rundt.

Opptatt av samarbeidet i avholdsbevegelsen

Som leder i IOGT var han også opptatt av å styrke samarbeidet mellom de ulike avholdsorganisasjonene. Lokalt fantes det allerede samarbeidskomiteer, men nasjonalt hadde man ikke klart å samle seg ennå. I 1894 tok han og IOGT initiativet til Fælleskomitèen for Norges Afholdssamfund, som senere skulle bli til Avholdsfolkets Landsnemnd. Sven Aarestad fra DNT ble valgt til leder. Organiseringen styrket bevegelsen, og var et viktig bidrag til at man lyktes både lokalt ved forbudsavstemningen

20 år senere. Akkurat Aarestad hadde han også et nært samarbeid med hele livet, og de spilte begge to en viktig rolle da den nye brennevinnsloven kom i 1894. Den slo fast at all omsetning av brennevin skulle inn på kommunale samlag, og at det var lokale folkeavstemninger, hvor kvinner også hadde stemmerett, som skulle avgjøre om byen skulle ha et slikt. Antallet slike samlag sank fra 51 i 1894 til 13 i 1913.

I et brev til Aarestad samme år skrev han «I gaar aftes modtog jeg den glædelige underretning, at – trods varmen . blev brændevinsloven optat til behandling iaar. Og en endnu glædeligere: Folkeavstemnings- §'en var vedtaget. Tak, broder, tak [...] Hvor det er morsomt at ha været med at hjælpe sagen fremover.»

Da han sluttet som lærer, bevilget Stortinget ham en ekstraordinær pensjon, men Hanssen holdt seg aktiv helt til sin død 91 år gammel. 85 år gammel holdt han sin siste preken i kirken. Han fortsatte sitt engasjement i IOGT og andre organisasjoner han var tilknyttet.

KILDER:

En høvding og en tjener: Torjus Hanssen (1836-1926): Minneskrift ved 150-årsjuleet 1986. Utgitt av Landvik historielag.

Johan Hvidsten om Torjus Hanssen i «Alles vel er vårt mål. 21 profiler i norsk edruskapsrørse (Oslo 1960)

ALKOHOLBRUK KOSTER STATEN MILLIARDER

Fersk rapport estimerer hvilke økonomiske konsekvenser drikkevanene våre har for samfunnet.

Alkohol er det mest brukte rusmiddelet i Norge. 35 prosent av dem over 18 år drikker alkohol ukentlig. For de fleste er bruken uproblematisk, men på samfunnsnivå har det likevel store konsekvenser.

Ifølge en helt fersk rapport fra Oslo Economics koster drikkevanene våre staten mellom 80 og 100 milliarder i året. Inger Lise Hansen, generalsekretær i Actis, mener dette viser verdien av forebygging.

- Å kutte i alkoholkonsumet gir en stor økonomisk gevinst. Rapporten viser at det er langt billigere å forebygge gjennom å føre en ansvarlig alkoholpolitikk enn å betale prisen for et høyt alkoholkonsum i ettertid, sier hun.

- BETALER EN HØY PRIS

100 milliarder tilsvarer omtrent 30 nye Munch-museer, eller prisen på tre Vinter-OL i Beijing.

KOSTNADENE FORDELER SEG PÅ:

- mellom 68 og 77 milliarder i tapt helse og livskvalitet.
- mellom 10 og 13 milliarder i sykefravær og redusert produktivitet.
- mellom 1,4 og 7 milliarder i kostnader for helse- og omsorgstjenesten.
- mellom 1,5 og 4 milliarder i ressursbruk i andre sektorer.

Rapporten er laget på vegne av Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan, alkoveit-organisasjonen Av-og-til og Blå Kors, og er den mest omfattende som er utarbeidet på dette området. For første gang er også kostnadene for pårørende inkludert i regnestykket.

Oslo Economics estimerer at mellom 9,2 milliarder og 17,2 milliarder av kostnadene knyttet til tapt helse og livskvalitet kan tilskrives pårørende alene.

- Vi må ta med oss at bak disse tallene skjuler det seg personer som i dag betaler en høy pris for drikkemønsteret vårt. Redusert alkoholkonsum kan gi reduserte utgifter for staten. For enkeltmennesker kan det lette byrdene og gi færre bekymringer og økt livskvalitet. Mitt budskap er: Vi må forebygge. Ikke bare for statens del og for å gå i pluss på statsbudsjettet, men for vår egen del, for de pårørendes del og fordi det vil skape et bedre samfunn hvor færre opplever de negative konsekvensene av eget eller andres alkoholkonsum, sier Hansen.

ALKOHOLPOLITIKKEN ER VIKTIG

Regjeringen har som mål å redusere det skadelige alkoholkonsumet med 10 prosent innen 2025. Rapporten viser at det ikke bare vil ha fordeler som bedre folkehelse, færre alkoholrelaterte skader og dødsfall og bedre livskvalitet for pårørende. Det vil også gi stor økonomisk gevinst for samfunnet.

Dersom vårt konsum skulle øke, for eksempel til nivå med konsumet i Finland, vil kostnadene øke til et sted mellom 120 og 150 milliarder årlig. Rapporten nevner flere mulige årsaker til økt bruk, der alkoholpolitikken er en selvsagt driver.

- Verdens helseorganisasjon peker på pris, tilgjengelighet og reklameforbud som det som fungerer best for å holde forbruket lavt. Forskning viser også at det er de store, befolkningsrettede tiltakene som får ned konsumet også blant de som drikker mest. Derfor er det viktig å gjøre det vi kan for å beholde Vinmonopolet, holde alkoholavgiftene høye og verne om reklameforbudet, avslutter Inger Lise Hansen.

(Artikkelen er hente fra actis.no)

VELKOMMEN INN!

Ørnulf Thorbjørnsen //
Leder i IOGT Norge

Vi har nylig lagt bak oss årets inspirasjonskonferanse. Det faglige programmet innen alkohol- og narkotikapolitikk understreket med all tydelighet at utfordringene våre ikke blir mindre innen det ruspolitiske området i tiden framover.

Skal vi møte disse utfordringene trenger vi først og fremst tro på at vi kan gjøre en forskjell og vi må ha engasjement til å stå i kampen, og vi trenger medlemmer som vil gjøre en jobb.

IOGTs styrke som organisasjon er at medlemmene våre har ulikt fokus. Mens noen brenner for politikk, legger andre ned en betydelig innsats i Hvit Jul-kampanjen eller i å gjøre lokale møter til hyggelig samvær. Mange er ikke tilknyttet noen avdeling, men benytter seg av tilbud om å delta på konferansene våre, bruke hyttene våre og til å ta i et tak når vi er ute med stands. De fleste av oss ser på det som et privilegium å være en del av dette felleskapet. Skal vi ikke slippe til flere?

Det finnes mange mennesker som deler IOGTs syn på ruspolitikk og som ikke bruker rusmidler. Mange melder seg

faktisk inn på eget initiativ. Nå er tiden inne til aktivt å invitere enda flere inn. Vi må ut og møte folk, finne de som deler vårt syn. Nå utarbeides det nytt vervemateriell som i større grad henvender seg til de som er enige med oss, med fokus på fordelene ved å leve rusfritt. Kanskje kjenner du noen du kan invitere med?

Vi er godt i gang med å arrangere lokale ruspolitiske møter landet rundt under overskriften «Trygg og rusfri ungdomstid». Dette handler også om å nå ut til folk. Programmet handler om rusforebygging med fokus på de virkemidlene politikerne rår over og som er viktige elementer i det forebyggende arbeidet. De kan regulere lukketider, skjenkebevillinger og alkoholomsetningen i sin kommune. Vårt mål er at politikerne ser hva de unge trenger og at de fører en ansvarlig alkoholpolitikk med fokus på

å skjerme barn og unge. IOGTs politiske avdeling bistår med gjennomføring av møtene, så terskelen er ikke høy for de som vil arrangere et slikt møte. Med det er oppfordringen gitt.

Jeg ønsker dere alle en god sommer!

Bodø juni 2022

Ørnulf Thorbjørnsen

Bare 7 prosent får hjelp

Ifølge Folkehelseinstituttet (FHI) har et sted mellom 175 000 og 350 000 personer i Norge et skadelig bruk eller avhengighet av alkohol. Det er store mørketall. Ifølge seniorforsker Jørgen G Bramness er det imidlertid bare 7 prosent av disse som kommer i behandling. Dette sier han til Dagens Medisin.

Det er flere grunner til det lave tallet. Bramness mener dette delvis har med skyld og skam å gjøre. Delvis ønsker man ikke noe behandling, og delvis mangler man tro på at behandling nytter. Man vet ikke at det finnes eller hvordan man skal finne den. Delvis mangler det også behandling.

Må fange opp problematisk bruk

- Det er vesentlig å utvikle tilbud som tidlig kan fange opp problematisk bruk, og så er det viktig å unngå å sykeliggjøre eller påføre skam i forbindelse med tiltakene, men heller normalisere det å oppsøke hjelp for å drikke for mye, sier president i Norsk Psykologforening, Håkon Kongsrud Skard.

Det brukes i dag (2020) 3,8 milliarder til tverrfaglig spesialisert behandling av rusavhengighet, 1,2 milliarder til poliklinisk behandling, mens 2,7 milliarder ble brukt til døgntil behandling. Skard mener ressursfordelingen bør dreie mer i retning av tiltak som setter mennesket i stand til å håndtere hverdagen i etterkant. - For å få effektiv hjelp for problematisk drikking, og for å gjøre endringen varig, må behandlingen ivareta livet som pasienten lever. Det innebærer å øve til tiltak knyttet til hverdagen, for eksempel å kunne gå på butikken forbi alkoholsalget.

20 prosent av innleggelseser knyttet til rusmiddelbruk

En doktorgradsavhandling som har sett på pasientene ved intensivavdelingene på Ullevål og Diakonhjemmet sykehus viser at i 20 prosent av tilfellene var bruk av alkohol eller narkotika årsaken til innleggelsen, enten direkte eller indirekte. 26 prosent av pasientene hadde en underliggende rusbrukslidelse - 16 prosent med alkohol og 10 prosent med narkotika.

Mer variert pasientgruppe

Anestilege Karin Tollisen, som står bak undersøkelsen, sier til Dagens Medisin at funnene viser at rusrelaterte sykdommer forekommer hos en langt bredere og mer variert pasientgruppe enn det de tidligere har trodd. Hun tror funnene kan være med på å bidra til å tenke nytt om hvilke pasienter som har et overforbruk av rusmidler.

De fleste innleggelsene skyldes akutt ruspåvirkning, de fleste av disse grunnet alkohol. Dette er altså knyttet til fyll. Også på andre sykehus meldes det om de samme sammenhengene. En tidligere studie ved Lovisenberg viste at rundt 20 prosent av pasientene hadde et så høyt forbruk at det er regnet å være helseskadelig. Tollisen spør seg om tilnærmingen til pasientgruppen bør utvides fra et individuelt fokus til et samfunnmessig perspektiv som inkluderer konsekvenser for andre, og ressursbruk.

Holdninger til at det er galt å ruse seg er beskyttende

Holdninger til at det er galt å ruse seg har sterk betydning for ungdommers bruk av rusmidler. Det viser en forskningsrapport fra universitetet i Illinois. Undersøkelsen viste at ungdommens tro på det var galt å ruse seg hadde dobbel så stor påvirkningskraft som andre risikoreduserende eller beskyttende faktorer som ble gjennomgått i undersøkelsen.

Kognitiv dissonans

Forskerne tok utgangspunkt i teorien om kognitiv dissonans, som sier at mennesker ønsker å oppnå samsvar mellom det de tror eller mener og hvordan de handler. Om det ikke er samsvar her, eller dissonans, forsøker de å gjøre noe med det enten ved å endre sin atferd eller ved å tilpasse det de tror til det de gjør.

Studien inkluderte flere enn 128 000 ungdommer fra 8. - 12. klasse i staten Illinois. I undersøkelsen ble ungdommene spurt hvor galt de mente det var for noen på deres alder å bruke alkohol eller narkotika, rangert fra «ikke galt i det hele tatt» til «veldig galt».

Sterkere sammenheng enn forventet

- Det er ikke overaskende at det er en sammenheng mellom holdninger til rusmiddelbruk og hvorvidt man også bruker rusmidler, sier professor Allan Barton ved universitetet. - Vi forventet å finne en korrelasjon mellom dem. Det som er oppsiktsvekkende er styrken av effekten, særlig sammenlignet med mer velkjente og etablerte faktorer som er inkludert i analysen. Selv blant individer som har brukt narkotika siste år, var holdninger knyttet til at bruk er galt assosiert med sjeldnere bruk, forteller han.

Undersøkelsen viste også at foreldrenes holdninger hadde en beskyttende effekt, men aksept blant jevnaldrende var en risikofaktor. Barton mener at resultatene viser at det kan være nyttig å tenke over hvordan lærere, mentorer og foreldre kan hjelpe til i å styrke holdningen hos ungdommer at det er galt å ruse seg.

Artikkelen "Adolescent substance use and individual beliefs that drug use is wrong: A statewide epidemiological study" er publisert i Substance Use & Misuse.

5 prosent drakk en tredjedel av alkoholen

En befolkningsundersøkelse fra Australia viser at så mye som en tredjedel av alkoholen som selges drikkes av de 5 prosent tyngste alkoholbrukerne. Dette viser også hvor stor del av profitten alkoholselskapene får som stammer fra mennesker med en problematisk drikkeatferd. Rapporten er utarbeidet av Centre for Alcohol Policy Research (CAPR).

Samsvar med andre undersøkelser

Undersøkelsen viste videre at de 10 prosentene som drakk mest drakk over halvparten av alkoholen som ble solgt, og de 20 prosent som drakk mest drakk 3/4-deler av alkoholen. Dette er i samsvar med flere andre undersøkelser gjennomført i mange land.

De fleste i denne gruppen drakk øl eller vin. Det var flere menn enn kvinner i gruppen, de bodde i større grad på landet enn i byene og var i gjennomsnitt fra 40-59 år.

Foundation for Alcohol Research and Education (FARE) krever i forbindelse med lansering av rapporten større kontroll med alkoholselskapene for å beskytte sårbare mennesker.

KONTAKT IOGT:

Henvendelser vedrørende medlemskap, adresse-endringer mv. sendes til adressen over, eller på telefon til 23 21 45 80.

FYLL
FERIEN

GI BARN EN ALKOHOLFRI SOMMER

56 % mener det drikkes for mye alkohol i sommerferien når barn er tilstede. Det viser en undersøkelse Opinion gjennomførte i 2018 på oppdrag fra IOGT.

7 av 10 voksne oppgir at de drakk alkohol sammen med barn sist de var i syden. Nesten 1 av 5 barn sier at de har ønsket at foreldrene hadde drukket mindre sammen med dem på ferie.*

- Sommerferien skal gi et avbrekk fra hverdagen og gode minner for resten av livet. Det gjelder like mye for barn som for voksne.
- Husk at barn merker endringen i voksnes oppførsel når de drikker raskere enn det voksne tror. **Sett barna først i ferien!**

Tallene er hentet fra en undersøkelse blant voksne gjennomført av Respons Analyse og en undersøkelse blant barn i alderen 8 - 19 år gjennomført av Ipsos i 2018 på oppdrag fra alkoveitorganisasjonen Av-og-til.

